

O b s a h.

Úvod.

Podnět k přemýšlení spočívá v neshodách nových a starších pozorování 1—2. Nutnost rozřešení sporů těch a cesty k tomu se podávající 3—5, bližší úvaha o povaze sporů k hloubání pobádajících 5—7. Vzrůstající odtud pochybnost, jež pravou jsouc, branou jest v obor filosofování 8—9. Výklad čelných pochybností takových, jež zevnější a a vnitřní zkušenost záhadnou činí a sice i dle látky i dle formy 10—18. Ona se odvažuje i na obor ethického a esthetického poznání, čímž se veškerá objektivnost stává nezaručenou 19—20. Podrytou pochybnostmi zkušenost zaručit a objektivnost ustálit úlohou filosofie 21—22. Cesta její jest cesta pojmů 22—23. Nedokonalost pojmů předfilosofických, tak že teprv za zpracováním jich k poznání nezvratnému dospěti lze 23—34. Tré druhů zpracování pojmů: objasnění, doplnění a oceňování obsahu jejich 24—25. Vyplyvající odtud rozdělení oboru filosofie v logiku, metafyziku a všeobecnou esthetiku 26. Další rozdělení metafyziky a všeobecné esthetiky 27.

Rozbor praktické filosofie.

Nestejně spůsoby oceňování příjemného, užitečného, krásného a dobrého 28—31. Podmíněná a nepodmíněná cena 31—32. Libost esthetická se dá nacele od obsahu pojmu, jehož představa ji budí, odmyslit, což u příjemného se ani tu, kde se všeobecně příjemným býti jeví, nezdaří 32—35. Esthetické výroky, jichž subjektem vyložený obsah pojmu krásného či dobrého a jichž predikátem souvislá s ním nepodmíněná libost, jsou principii praktické filosofie 35—36. Povahy esthetického výroku 36—40. U esthetických pojmů nesmí se abstrakce slepě do výše vésti, an se snadně tím z obsahu jeho právě to vytratí, co cenu jeho stanoví 40—43. Specifická zvláštnost obsahu esthetických pojmů 43—46. Veškerá cena nepodmíněná týče se určitých poměrů a pojmy esthetické jsou pojmy formální 46—49. Vypočtení a seřadění základních těchto poměrů ceny absolutné úlohou všeobecné esthetiky 49—50. Pojem chuti a v užším smyslu krasochuti 51. Námítky že chut jest nestálá a objasnění věci poukázáním na rozhodující zde nezměnitelný obsah esthetických pojmů 52—58. Poměr chuti, co praktické, k theoretické činnosti téhože rozumu 59—63. Rozumné výroky, nechť theoretické, nechť praktické, má vlastně obsah pojmů samých tvořit a nikoli my 64, pročež potřebí, aby se myslící subjekt zdržel všeho přímí.

chávaní své individuality k podstatě pojmů, načež výrok nutný a pravý a tím všeobecně platný 65—67. Mravověda a krásověda co části všeobecné esthetiky 68.

Mravověda.

Úlohou jest vyložití obsah pojmu mravného 70. Mravnost v poměru k člověku, jehož cenu určuje 71. Cena ta nezahrnuje se však v prosté jeho jsoucnosti a musí mu odněkud přijít 71—74, nemůže mu ale pochodit ze zevnějšíku, než z vnitra jeho samého 74—75. Mravnost jest za touto příčinou vlastností vůle jeho. Výsledky z toho se podávající 75—78. Princip této hodnoty vůle nelze však v psychické povaze její naléztí 78. Nemožno, aby se ethika zrpvočátku vykládala, buď co nauka o dobru, co statcích vůle 79—82, buď co nauka o povinnostech 83—86, buď co nauka o cnostech 87—88. Opětne poukázání k rozdílnosti oboru to co jest a co býti má 88—89. Samostatnost praktických principů, jež i ti, kdož je zneuznávali, mlčky předpokládali museli 91—93. Pohled na dějepisný vývin ethiky: Co samostatná věda počala teprv Sokratem 94. Sokrates a Sofisté 94—95. Sokratův objektivismus naproti subjektivismu Sofistů 96—97. Sokratova kritika oboru poznání člověka 97—98. Převaha poznání ethického 99. Poznání pojmové 100. Eudaimonismus ethiky Sokratovy 101—104. Pojem cnosti dle Sokrata 104. Ona jest jen jedna, rozpadá se ale ve tři hlavní směry 105. Princip utility při výkladu tomto 105—106. Úvaha o zásluhách ethiky této 107. Plato: Pojem Platonovy idey 108—112. Poměr ideí těchto k idei dobra a spor tu vyhlížející 112. Neustálenost ethiky Platonovy a kolísání mezi pravými a nepravými principy 112—113. Zásluhy ethiky jeho 113—116. Dvojitý pojem cnosti u Platona 117—118. Rozdělení cností a souvislost rozdělení toho s jeho psychologii 118. Rozvoj cnosti ve státu 118—119. Aristoteles: Vyslovený eudaimonismus ethiky jeho 119—120. Příčina v empirismu jeho 120. Ethické jeho spisy 121. Rozdíl theoretické a praktické úlohy filosofie 122. Pojem dobra a nejvyššího dobra 123—124. Kritika nepostačitelnosti eudaimonismu 124—128. Výklad hlavních momentů nikomachické ethiky: eudaimonie, theoretická a praktická blaženost, cnost, přirozené podmínky její, cvičení se v ní, pravá míra co měřítko její 128—134. Rozvoj cnosti ve státu 134. Podmínky státu, účel a zřízení jeho 135—136. Stoikové a Epikureové co poslední výběžky bádavosti starořecké. 137. Princip ethiky Epikureiské a princip ethiky Stoické 137—128. Pojem cnosti ve smyslu Stoiků 138. *ἀδύνατον* 139. Další rozbor pojmu cnosti 139—140. Úvaha o stanovisku Stoiků 141. Povážlivé konsekvence, jež odtud vyzvozovali 142. Ethika v době středověku za vlivu učení křesťanského 143. Čistě ethické živly tohoto učení 144. Nevědecké sobě počínání mnohých vykladatelů jeho 144—146 a pravý náhled o věci sv. Augustina a sv. Tomáše Akvinského 147. Stav ethiky v době předkantově 148. Kant. Zničení eudaimonismu 149—150. Odloučení principů ethických od principů metafyzických 151. Nepodmíněná cena vůle o

sobě dobré 152. Základ její ve formě vůle 153. Nedůslednost Kantovy ethiky 154—155, zavedší jej od stanoviska ideí k stanovisku povinnosti 155—156. Kategorický imperativ 156. Kritický rozbor jeho obsahu 157—158. Souvislost jeho s „čistým“ rozumem co reální mohutností člověka vůbec 159. Transcendentální svoboda, autonomie vůle a výsledky odtud se Kantovi podávající 160—163. Zásluhy a poklesky ethiky Kantovy 164. Ethika idealismu po Kantovi 165. Tři formy idealismu tohoto, subjektivní, transcendentální, objektivní (Fichte, Schelling, Hegel) 165—166. Fichte. Výklad základních pojmů jeho idealismu 167—168. Vyplyvající mu odtud názory ethické 169. Úvaha o nich 170. Schelling. U něho běře na sebe ethika ráz „ethiky kosmické“ 171 a jeví se dle výkladu jeho téže podstaty co jakási „filosofie dějepisu“ 172. Hegel. Základní pojmy absolutného idealismu 173—174. Dialektická metoda 174. Užívání jí v ethice 175, čímž se nabylo tří pojmů dle souvislosti these, antithese a synthese spojených: práva, morality a mravnosti co stupňů mravnosti vůbec 175. Rozbor každého z nich 176. Poměr ethiky k dějepisu, na něž prý se měřítko obecné ethiky klásti nedá 177. Přejchod od úvahy dějepisu ethiky k pravému stanovisku jejímu k základu absolutné ceny vůle vůbec přihlízejícímu 178—179. Cena tato netýče se však vůle co psychického výjevu, než obrazu jejího, jímž jest úmysl 180. Úmysl jest ale takořka nákreš či vzor skutečné vůle budoucí a zahrnuje v sobě směry a poměry, o jejichž zrealizování tato svým úsilím dbá 181. Tudíž jde ethice o výklad těchto ideálních poměrů vůli skutečnou šlechtící 181. Porovnání s dřívějšími výsledky rozboru o úloze všeobecné esthetiky 182—183. Hlubší rozdíl mravo- a krasovědy 183—184. Dvojí úloha mravovědy: 1. vyložit řadu ethických ideí, 2. vyložit vztahy vůle skutečné k ideám těmito 185—186.

Výklad mravních ideí.

Kolik jest ethických ideí a které jsou, tato dvojí úloha se zde rozřeší musí 187—188. Konstrukce mravních ideí: a) idey vnitřní svobody 189—192. b) idey dokonalosti 192—194. c) idey blahovůle 194—196. d) idey práva 196—198. e) idey odplaty 198—199. Povšechný poměr posledních dvou ideí k ideám předcházejícím 198. Vystavením těchto pěti ideí jest řada ta nacele ukončena 206, přičemž ovšem lze, aby každá z prvotních těchto ideí společenského významu nabyla 291—202. Idey prvotní či základní. 202.

Idea vnitřní svobody. Výklad poměru vůle, na němž idea tato spočívá, členové jeho a vespólný jich vztah k sobě 202—204. Podávajících se odtud čtvero podrobnějších vztahů vůli a praktický náhled spojujících 205. Výklad každého jednotlivého z nich 206—211. Logický spor a ethická neshoda 205. Logická a ethická shoda 208. Upuštěním od chvalného úmyslu neumlká pouze ethická libost, než budí se pozitivní nelibost 209, a taktéž neumlká při vzdávání se nechvalného zámyslu pouze trvavší dříve nelibost, než dostavuje se pozitivní libost 210. Ani

vůle bez ohledu na mravní přesvědčení, ani toto samo o sobě pojato bez ohledu na odpovídající či přičící se mu vůli, než jen poměr obou stanoví podstatu nadřčené idey 211—213. Toto přesvědčení musí být ale vlastním přesvědčením osoby jednající. Eth. cena poslušnosti 214—215. Samostatná cena idey a přenešená cena vůle a osoby dle idey se řídící 216. Dvojitý moment ethické pochvalnosti při uvědoměném směru vůle k ideji 217—218. Ethická libost tuto se nutně podávající nacele rozdílná od libosti eudaimonismu 218—219. Ospravedlnění názvu idey této a výklad předních významů slova „svobody“ 219—220. Co se ideou vnitřní svobody záhadno ponechává 221. Nutný vztah idey té k ideám ostatním a směr její k souboru jich všech 222—223. Vůle Boží co vůle svatá, vůle lidská co k svatosti této pouze pozvolna a nikoli bez poklesků se poznázející 223—224.

Idea dokonalosti. Idea tato uvažuje dvě předložené vůle dle kvantit jejich 224—225. Samostatnost oceňování tohoto 226—227. Bližší objasnění její podstaty 228—230. Čeho se potřebí varovat při oceňování tomto 231. Čtvero momentů kvantitativní dokonalosti vůle 232. Energie 233; vytrvalost 234, rozvoj vůle 235, soustředěnost její 236. Kvantitativní vzor vůle 136. Oceňování „velikosti“ v oboru historie 136. Posuzování dle idey této nezná samo o sobě žádné meze síly vůle, poněvadž vůbec pouze obrazu vůli se týče 237. Poměr vůle skutečné k požadavkům jejím 237—238. Polemika Hartensteinova proti samostatnosti této idey 238.

Idea blahovůle. Rozbor poměru vůli, jí za základ sloužícího 239. Další úvaha o něm 240. Evidence absolutné ceny idey té 241—242. Poměr sympatických citů ku blahovůli 242—245. Poměr její k lásce a přátelství 245—246. Blahovůle a čistě lidská láska ve smyslu výkladu sv. písma 246—248. Námítky a obavy vzhledem k ideji této vzniklé 248—249. Vyvrácení jich poukázáním k souvazku idey té s ideami ostatními, vůbec mezi sebou se obmezujícími 249—250. Blahovůle spočívá nejpředněji ve smýšlení 250. Předc co blahovůle bude se snažit býti účinnou 251. O tom, jak ve skutečnosti jednání své má započítí, musí býti však odjinud poučena 252. Že vždy a za všemi okolnostmi lze bude býti blahovůlným 252. Význam blahovůle v oboru vychovatelsství 253, jmenovitě vzhledem k nutnému trestu 253. Společenská snášlivost co výsledek její 254.

Idea práva. Úvaha o poměru vůli, k ideji této vedoucím 254. Výklad obsahu jejího 255. Objektivní a subjektivní právo 255—256. Ethická nutnost vystavení objektivních práv 256—257. Nároky každého objektivního práva 260. Hlubší úvaha o podstatě idey práva: každé právo jest ustanovené 260, není tudíž vrozených práv 261, ovšem pak, že přirozených a nutných podmínek k vystavení některých z nich 261—262. Výsledky, jenž by z pojmu vrozeného práva plynuly, stavi na místě moci práva právo moci 262—265. Každé právo jest nejprve pouze osobní právo 266, stávajíc se teprv za dalším vyvinutím se společností ethické právem vůbec 267. Poměr okupace a formace k ideji práva

267—262. Okupace je právně povolena 268. Co může být předmětem práva 269. Idea tato zaujímá větší obor, než jaký ve skutečném životě ji ovládati vidíme 269. Dobrá a špatná práva 269. Formálně špatná práva nárokům idey práva samým se přičítají 270. Nejasná, dvojsmyslná a pochybná práva co společenské zlo 271. Nutnost určitě a jasně vytknuté smlouvy co základu právních poměrů 272. Idea sama nechová v sobě žádnou fyzickou moc k vynucování sobě závazků právních 272. K tomu potřebí nového práva 273. Nutnost ochrany práv ve společnosti 273. Uvaha o omylu těch, jenž pojem „vynucování“ v pojem idey práva samé kladli 273—274.

Idea odplaty. Z jakého poměru vůlí poznání idey této vyrůstá 274. Ethická nutnost její 275, i vzhledem k odměnění dobrodiní 275—276, i vzhledem k potrestání příkoří 276. Poměr idey odplaty k ideji blahovůle a opaku jejímu 277—278, pak poměr její k ideji práva 278—280. Ideou tou jest míra odplaty nacele určena 280—281. Ani trestní theorie o odstrašení, ani ona o polepšení nečiní jí bezprostředně zadost 281—282. Spůsob odplaty není ideou touto určen 282. Obtíže z toho v životě skutečném vyplývající 283. Nemístnost náhledu od spravedlivé odplaty žádajícího, aby se stejně stejným odplácelo 283—284. Předběžná pokynutí o společenském významu idey té 284—285. Taktéž osoba, již odplatu vykonati sluší, není tu bezprostředně naznačena 285—286. Nemesis starověká 286. Kdo u dobrodiní k odplatě nejprve vybidnuta se cítiti má 287. Komu příkoří učiněno bylo, vidí se býti nejméně k tomu způsobným, aby trestal 287—288. Ethická nutnost vzdáti se msty 288. Trest má býti záležitostí o b e c n o u, neb uvrhuje na jednotlivce vždy podezření zlovrátě 288—289. Může-li a má-li sobě dobrodinec sám odplácet 289—290. Trestání sebe sama ve smyslu ethického dostiučinění 290—291. Kdy je možné a kdy na místě 291. Pojem pokusu a viny 291—292. Lze-li a pokud lze pokus 292, lze-li a pokud lze trestati vinu 293. Možnost trestu, aniž-by se idea blahovůle urážela 293—294.

Idey společenské.

Ethický život jednotlivce a ethický život jeho ve společnosti 294—295. Pojem společnosti a rozdíl pojmu toho a pojmu státu 295. Konstrukce idejí společenských 296. Obrácený jich postup 296.

Idea právní společnosti. Podstata idey práva dle společenského významu jejího 297. Všeobecné přenechání všeho všem 298. Vyplyvající odtud pojem právního majetku 298. Právo osobnosti a cti 298—299. Všeobecné uznání a připojení se k uznání předcházejícímu co pojišťující moc ve právní společnosti 299. Okupace co pravodatný akt 300. Potřeba opatření k rozřešení možných právních sporů 301. Soudnictví, co autorita pře právní lícící 302. Porušení práva a ochrana jeho se strany společnosti 303. Možnost a nutnost hroziti trestem vzhledem k porušení práva 304. Nutnost zevnější ochrany práva co znamená nedo-

spělé tu ještě úcty k právu 304—305. Nutný souvazek této idey s ostatními společenskými ideami 305—306.

Soustava odplaty. Neurčitosti idey odplaty dají se v oboru ethické společnosti povšechnou vůlí společenskou rozluštit 306—307. Určí se tu, aniž-by se přitom proti ideám pochybilo z počátku již určité druhy odplat 307 a přenese se právo trestní na zvláštní orgány jménem celku jednající 308. Podrobný výklad ethické nutnosti zřící se osobní msty 309—310. Zevrubné ospravedlnění trestu, vzhledem k účinným bezprávím 310—312. Kritická úvaha o trestních teoriích 312—319. Theorie absolutná a theorie relativná 312—313. Theorie o odstrašení 313—414. Theorie o polepšení 314—315. Nutnost normativního vlivu absolutné theorie při všech motivech trestu odjinud pochodících 315—316. Jmenovitě vzhledem k trestání pokusu a viny 316. Trest jest se stanoviska ethiky možný již na základě idey odplaty, aniž-by bylo pravda, že nutno tu i jiných ještě motivů 317—318. Ve společenském životě bude rádné, aby se ohledy relativních teorií ku zřeteli absolutné theorie připojily 318—319. Poměr idey této k ideí právní společnosti, vyplývající z toho rovné oprávnění údů společnosti 319—320. Upřílišení Rousseau-vo 321. Přirozeně se vyvinující nerovnost za historickým postupem společnosti 321.

Soustava veřejné správy co společenský význam idey blahovůle 321—322. Pojem obecného blaha 322—323. Směr blahovůle společenské nejen k přítomnosti než i k budoucnosti 324. Šíření a zvelebování obecného blaha 324—325. Vyplývající z toho dvojí úloha veřejné správy: spravování zdrojů blaha obecného a vychovávání členů společnosti ku blahu 325—336. Hmotný a duševní blahobyt 326. Veřejná správa musí o to dbát, aby se stala nejlepším 327. Čeho jí k tomu bude potřebí a odkud vědomosti ty bude čerpat 327. Poměr idey té k právní společnosti 328. Obětavost co občanská cnota 328—329. Zdánlivá kollise idey pojednávané s ideou odplaty 329. Rozluštění její 330. Veřejná správa a theorie o polepšení 330—331. Opatření veřejné idey správy v poměru k ideí spravedlnosti a práva 332.

Soustava osvěty. Význam idey dokonalosti v životě společenském 332. Samostatnost významu tohoto 333—334. Uzký souvazek idey osvěty s veřejnou správou 334. Rozvoj vyšších sil člověka 334. Obmezení nároků idey dokonalosti na obor sil člověka 335. Požadavky její vzhledem k jednotlivci a vzhledem k celku společnosti 335—336. Hlubší úvaha o společenském významu jejím 336—337. Společnost co taková budíž nacele dokonalá, jednatel pak dokonalým na svém místě 337—338. Žádá-li se výtečnost v jistém směru, od jednotlivce, tož se tím nevylučuje všestranná spůsobilost jeho, ano právě na účel vespolného se dorozumění všech se jí nutně vyžaduje 338—339. Poměr idey této k ideí práva 339—340. Poměr k ideí odplaty 340—341. Cena právě a domnělé osvěty 341—342.

Oduševněná společnost. „Duch“ společnosti co vrcholek ethického vyvinutí jejího 342. Svědomí společenské a obsah jeho 34. Odvození idey této z idey vnitřní svobody 343—344. Jen idey mohou společnost oduševnit 345. A sice má soubor jich všech dle společenského významu jich mysl její ovládat 345—346. Veřejnost co nutná podmínka ethického života společenského 346—347. Vliv její na život společnosti 347. Každý jednotlivce ovšem jenom svými zvláštními výkony ve střed společenského života vchází 348, avšak smýšlení jej při tom vedoucí má býti vždy k celku co takovému obráceno 348. Dle míry výkonů společenských řídí se míra zásluh jednotlivce o společnost 348—349. Povstávající odtud řád členů společnosti a rozdíl jeho a pojmu cti z osobní ceny jednotlivce vyplývající 349—350. Organismus společnosti 350—351. Dané společnosti skutečné mohou na základě rozličných podmínek svých tomuže právě vyloženému vzoru eth. dostát 351—352. Společnosti se mohou opět spolčovat 352. Právní poměry odtud vznikající 352—353. Kritika učení o kosmopolitismu 353.

Vztahy skutečné vůle k ideám. K obsahu vyložených ideí, co k obsahu mravnosti má vůle skutečná vzhlížet 353. Vztahy ji s nimi pojící jsou: cnost, povinnost a mravní dobro 354.

cnost. Cnost co trvalá a uvědomělá shoda vůle s ideami 354. Osobnost co princip cnosti 355. Cnost nespočívá v citech 355, ano ani pouze ve smýšlení, než v účinném jednání dle tohoto smýšlení 355. Cnost jest jen jedna, ač ve formách a směrech rozličných se jeví 355—356. Pojem nauky o cnostech 356.

povinnost. Tento pojem se podává z úvahy nepřiměřenosti skutečné vůle vzhledem k ideám 356. Rozbor obsahu pojmu povinnosti 357. Poměr povinnosti ku cnosti 357. Kategorický imperativ povinnosti vůbec 357 a rozpadání se jeho v řadu imperativů hypotetických 358. Kollise povinností 358. Pojem dovoleného 358. Úloha nauky o povinnostech 358.

mravní dobro. Dobro a „pravé“ dobro 358. Cnost a jednání dle povinnosti, pojaty co objekty jsou jediné pravým dobrem 357. Podřízené a nadřazené dobro 359. Pojem nejvyššího dobra 359. Vzhled k řecké ethice 359. Úloha nauky o mravním dobru.

Poměr disciplin těchto co zvláštních dílů na všeobecné ethice spočívajících ku psychologii, theologii a dějepisu 359.